

YK:n ihmisoikeusneuvosto 2006 -

svomen *YK* liitto

Ihmisoikeusneuvoston (ION) perustaminen

- YK:n yleiskokous hyväksyi ihmisoikeusneuvoston (*Human Rights Council*) perustamisen 15.3.2006 äänin 170 - 4 (päätöslauselma 60/251)
- ION on suoraan YK:n yleiskokouksen alainen toimielin, jonka tehtävänä on edistää ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelua maailmanlaajuisesti sekä puuttua ihmisoikeusloukkauksiin
- ION korvasi tehottomuudesta ja arvovallan puutteesta kärsineen ihmisoikeustoimikunnan (*Commission on Human Rights*)
- Perustamista edelsivät viiden kuukauden kiperät neuvottelut

ION:n kokoonpano

- 47 jäsenvaltiota, jotka YK:n yleiskokous valitsee ehdokkuuksien perusteella
- Valinnassa huomioidaan ehdokasvaltioiden ihmisoikeustilanne, toimet ihmisoikeuksien edistämiseksi sekä mahdolliset vapaaehtoiset sitoumukset
- Jäsenyyskausi kolme vuotta, korkeintaan kaksi kautta peräkkäin
- Pyrkimys maantieteelliseen tasapainoon paikkajaossa: Afrikka 13, Aasia 13, Itä-Eurooppa 6, Latinalainen Amerikka ja Karibia 8 ja läntisten maiden ryhmä 7 paikkaa
- YK:n yleiskokous voi keskeyttää ihmisoikeuksia räikeästi ja systemaattisesti rikkovan valtion jäsenyyskauden
- Suomi neuvoston jäsenenä 2006-2007 (poikkeuskausi)

ION:n istunnot

- ION kokoontuu Genevessä, Sveitsissä
- Vähintään kolme tavanomaista istuntoa (*regular sessions*) vuodessa, kesto yhteensä vähintään 10 viikkoa
- Tarpeen mukaan lisäksi erityisistuntoja (*special sessions*) kiireellisten ajankohtaisten ihmisoikeuskysymysten käsittelemiseksi
- ION:n ensimmäisenä toimivuonna (kesäkuu 2006 - kesäkuu 2007) järjestettiin viisi tavanomaista istuntoa ja neljä erityisistuntoa

ION:n toimivaltuudet ja toiminta (1)

- Alun perin ION:lle siirtyivät kaikki ihmisoikeustoimikunnan toimivaltuudet ja vastuut
- Olemassa olevia institutionaalisia ratkaisuja arvioitiin ION:n ensimmäisen toimivuoden aikana (*institution-building process*) > jatkoa koskevat päätökset kesäkuussa 2007 (ION:n päätöslauselma 5/1)
- YK:n yleiskokous arvioi ION:n toimintaa (sen oman raportin pohjalta) viiden vuoden välein
- Ensimmäinen arviointi suoritetaan vuonna 2011

ION:n toimivaltuudet ja toiminta (2)

ION:n pääasiallisia toimintamekanismeja:

- UPR (*Universal Periodic Review*)
- Erityistoimenpiteet (*special procedures*)
- Neuvoa-antava komitea (*Advisory Committee*)
- Valitusmenettely (*complaint procedure*)

ION:n alaiset toimielimet

- Entisellä YK:n ihmisoikeustoimikunnalla oli alatoimikunta (*Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights*), jonka alaisuudessa vuorostaan oli eri toimielimiä
- Kolme näistä alatoimielimistä päätettiin neuvotteluissa siirtää suoraan ION:n alaisuuteen:
 - 1) alkuperäiskansatyöryhmä
 - 2) sosiaalinen foorumi
 - 3) vähemmistötyöryhmä
- Neljäs alatoimielin, orjuuden nykymuodot – työryhmä, muuttui yhdeksi ION:n erityistoimenpiteistä (erityisraportoija)

ION ja kansalaisyhteiskunta

- **Kansalaisyhteiskuntatoimijoilla oli oikeus osallistua ION:n edeltäjän ihmisoikeustoimikunnan (IOT) toimintaan**
- **Tämä osallistumisoikeus haluttiin säilyttää myös ION:n aikakaudella**
- **Kansalaisyhteiskuntatoimijoita konsultoitiin institutionaalisen muutoksen (IOT > ION) yhteydessä**
- **ION on pyrkinyt vahvistamaan kansalaisyhteiskuntatoimijoiden asemaa mm. lisäämällä niiden mahdollisuuksia vuorovaikutukseen erityisraportojien kanssa**

Saavutuksia ja kritiikkiä

- Institutionaalisen muutosprosessin (*institution-building process*) loppuun vieminen askel eteenpäin
- Alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksen ja tahdonvastaisia katoamisia koskevan yleissopimuksen hyväksyminen suurimpia sisällöllisiä saavutuksia
- Jäsenistöä kritisoitu yhä liian laveaksi (myös tunnettuja ihmisoikeusloukkaajia jäseninä)
- Yhdysvallat jättäytyi pois neuvostosta > vaikutukset neuvoston toimintaan, arvovaltaan, yleisemmin ihmisoikeuksien tilaan kansainvälisesti?
- Liian varhaista vetää kauaskantoisia johtopäätöksiä

Lisätietoja

- Ihmisoikeusneuvoston viralliset sivut YK:n ihmisoikeusvaltuutetun kotisivuilla:
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/>
- Koostesivut ihmisoikeusneuvostoa koskevasta tiedosta ja tietolähteistä:
<http://www.hrcouncil.info>